

"İşte, enbiya ve enbiya silsilesindeki asfiya ve evliya, eneye şu vecihle bakmışlar, böyle görmüşler, hakikati anlamışlar. Bütün mülkü Malikü'l-Mülke teslim etmişer ve hükmetmişler..." Devamıyla izah eder misiniz?

"İşte, enbiya ve enbiya silsilesindeki asfiya ve evliya, eneye şu vecihle bakmışlar, böyle görmüşler, hakikati anlamışlar. Bütün mülkü Malikü'l-Mülke teslim etmişler ve hükmetmişler ki, o Mâlik-i Zülcelâlin ne mülkünde, ne rububiyetinde, ne ulûhiyetinde şerik ve naziri yoktur; muin ve vezire muhtaç değil; her şeyin anahtarı Onun elindedir; her şeye Kâdir-i Mutlaktır; esbab bir perde-i zâhiriye; tabiat bir şeriat-i fitriyesidir ve kanunlarının bir mecmuasıdır ve kudretinin bir mistarıdır."(1)

Bütün mülkü **"Malikü'l-Mülke teslim etmenin"** birinci şartı, insanın kendini malik vehmetme davasından vazgeçmesi, kul olduğunu ve Üstadımızın ifadesiyle **"bütün mülke muhtaç bir memluk"** olduğunu bilmesidir. Nur Külliyyatı'nda sıkça nazara verildiği gibi, insan kâinat ağacının meyvesidir ve bu meyve, ağacın tümüne muhtaçtır.

"O Mâlik-i Zülcelâlin ne mülkünde, ne rububiyetinde, ne ulûhiyetinde şerik ve naziri yoktur; muin ve vezire muhtaç değil."

İnsan, bedeninin bütün hücreleri ve ruhunun bütün latifeleriyle tek bir şeydir. Gözü terbiye eden başka, elleri terbiye eden başkası olamaz. Keza, akli terbiye eden başka, hafızayı terbiye eden de başka olamaz. Kâinatın meyvesi olan insan, kendi varlığının terbiye cihetiyle şerik ve nazir kabul etmediğini düşünmekle kâinat ağacının da terbiye cihetinde bölünme kabul etmeyeceğini bilir ve onun belli kısımlarını başka ilahlara isnat etme dalâletine düşmez.

Cenâb-ı Hak, insanı her şeyiyle terbiye ederken hiçbir yardımcıya ve ortağa muhtaç olmadığı gibi, kâinat ağacının terbiyesinde de yine yardımcıları ve ortakları muhtaç değildir.

Uluhiyet, mabudiyet mânasına gelir. İnsandaki maddî ve manevî bütün cihazlar, Allah'ın verdiği fitrî vazifeleri mükemmel olarak yerine getirmekle hal diliyle O'na ibadet ettikleri gibi, bilemeyeceğimiz bir keyfiyette hususî tesbih ve hamdleri de vardır. Böylece O'nun, uluhiyetinde şeriki olmadığını ilan etmiş olurlar.

“Her şeyin anahtarı Onun elindedir.”

Nutfenin anahtarı O'nun elindedir, O'nun irade ve kudretiyle açılır, büyür. Kemik iliğinin de anahtarı O'nun elindedir, o ilikten bir saniyede milyonlarca alyuvar yaratır. Kalbi çalıştıran da, kanı temizlettiren de O'dur. Küçük âlem olan insanda olduğu gibi büyük insan olan kâinata da her şeyin anahtarı yine O'nun elindedir.

“Her şeye Kâdir-i Mutlaktır; esbab bir perde-i zâhiriye dir.”

Vücudumuzun tümünde O'nun mutlak kudreti iş görür. O kudretin icraatını engelleyecek bir başka kudret düşünülemez. Sebepler birer perdedirler. Meselâ, kanı dolaştıran O'nun kudretidir, kalbin çalışması sadece bir perdedir, zaten kalbi yaratan ve çalıştıran da O'dur.

“Tabiat bir şeriat-i fitriyesidir ve kanunlarının bir mecmuasıdır ve kudretinin bir mistarıdır.”

Gözün tabiatında görme, kulağın tabiatında işitme, elin tabiatında tutma vardır; onlar bu tabiatlarını kendileri tayin etmiş ve kazanmış değıllerdir. Birbirinden farklı ama birbirini tamamlayan nice kanunlarla tanzim edilmişlerdir. Bu kanunların konulmasında insanın hiçbir tesiri yoktur, o ancak bu kanunların tatbik mahallidir.

(1) bk. [Sözler, Otuzuncu Söz, Birinci Maksat.](#)